

*Видиборець А. П.,
директор Департаменту фінансування
бухгалтерського обліку та звітності,
Державна податкова служба України*

ПОНЯТІЙНА ІДЕНТИФІКАЦІЯ КАПІТАЛІЗАЦІЇ

Капіталізація – відносно нове явище економіки та фінансів, яке стало наслідком накопичення капіталу, з одного боку, та «фінансизації» – з іншого. В умовах перетворення фінансового сектора у самодостатній сегмент економіки тлумачення капіталізації, яка спочатку виступала як характеристика фондового ринку, поступово поширилося на непублічні компанії, регіональні ринки, національні економіки.

Різноманіття форм прояву капіталізації в сучасному бізнес-середовищі зумовило невідповідність її первинного розуміння тим реаліям, що склалися, а також методичну невизначеність в оцінці за межами фондового ринку, відносно політики капіталізації на внутрішньогосподарському рівні. На сучасному етапі дослідження щодо капіталізації в більшості своїй мають емпіричний характер. Капіталізація розглядається в них відносно фондового ринку з позиції нарощування капіталу акціонерних товариств, акції яких перебувають у вільному обігу і котируються на біржі. Такий підхід запозичений з зарубіжної практики, проте він має досить обмежену сферу використання у вітчизняній практиці, де з об'єкта дослідження випадає більшість суб'єктів господарювання. Зауважимо, що до останнього часу недостатньо досліджені і фінансові аспекти капіталізації, які, будучи похідним поняттям від капіталу, є вартісною категорією. Як джерело інформації для її оцінки виступає фінансова звітність, на основі якої

визначаються не тільки кількісні, але і якісні характеристики, а також основні типології капіталізації: реальна, маркетингова, фіктивна.

У сучасній економічній літературі дослідження, які присвячені проблемам капіталізації, з'явилися на початку 2000-х років. Це було зумовлено зростаючим інтересом до проблем капіталізації на національному та внутріфірмовому рівнях, значимістю інвестицій для фондового ринку, а також маркетинговому ресурсу даного явища та його використання у стратегіях позиціонування зарубіжних і вітчизняних компаній. У генезисі теорії капіталізації важливим є розвиток теорій вартості, капіталу, вартісно-орієнтованого управління. Термін «капіталізація» є поняттям другорядним відносно поняття «капітал». Множинність підходів до визначення «капіталізації» зумовлена саме багатоаспектністю самого поняття «капітал».

На основі узагальнення тлумачень капіталізації західними економістами та вченими-економістами пострадянського простору можна констатувати, що у вітчизняній та зарубіжній економічній літературі немає єдиного підходу до визначення і її розглядають як:

- процес перетворення доходів (або певної їх частини) у капітал;
- систему відносин, які виникають у процесі накопичення капіталу;
- процес утворення фіктивного капіталу;
- оцінку вартості підприємства.

Таке різноманіття в підходах до визначення цього поняття пояснюється різною метою і завданнями дослідження. Хоча існують різні теоретичні підходи до визначення капіталізації, потрібно зазначити, що всі дослідники вказують на зв'язок капіталізації з капіталуотворенням (таблиця 1).

**Трактування поняття «капіталізація»
в сучасній економічній літературі**

Варіанти трактування	Автори	Трактування
Процес утворення фіктивного капіталу	Абрамов О. Е., Грязнова А. Г.	Капіталізація – це вартість компанії, яка визначається ринковою ціною звичайних акцій, які емітовані і перебувають в обігу
	Борисов А. Б.	Капіталізація – це загальна сума перетворених на капітал цінних паперів (облігації, письмові боргові зобов'язання, звичайні та привілейовані акції), які випущені акціонерною компанією, і резервний капітал
	В. Золотогорова	Капіталізація – це процес утворення капіталу у вигляді цінних паперів, які дають дохід їх власникам
	О. Барановський	Капіталізація – це ринкова вартість компанії, розрахована множенням загальної кількості акцій даного емітента на середню ціну кращих котирувань акцій на купівлю-продаж
	А. Грязнова	Капіталізація – це оцінка вартості капіталу акціонерного товариства через курсову вартість його акцій, які обертаються на вторинному ринку, або в будь-який інший спосіб, що дозволяє максимально наблизити отриману оцінку до ринкової вартості
С. Мочерний	Капіталізація – це процес перетворення частини прибутків у цінні папери й отримання на них прибутку у формі відсотка	
Система відносин, які виникають у процесі накопичення капіталу	С. Мочерний	Капіталізація – це використання частини додаткової вартості на розширення капіталістичного відтворення
	М. Козоріз	Капіталізація – це економічна категорія, яка окреслює сутність фінансово-економічних відносин між суб'єктами господарювання стосовно розподілу, оцінки і напрямів використання доходів і капіталів
	В. Мандибура	Капіталізація – це система відносин, що виникають у процесі накопичення капіталу, тобто процесу, у результаті якого відбувається зростання обсягу авансованого (статутного) капіталу.

Понятійна ідентифікація капіталізації

Оцінка вартості підприємства	О. Євстаф'єва, В. Попов, Г. Хотинська	Капіталізація – це процес перетворення майбутніх доходів, які очікуються від об'єкта оцінювання, у його вартість
	Л. Абалкін	Капіталізація – це оцінка економічної цінності фірми на основі приведення до поточного часу (до чистої поточної вартості) прогнозованого чистого прибутку, що очікується в майбутньому
	Ю. Нестеренко, Е. Асатіані	Капіталізація – це ринкова оцінка вартості компанії на базі вимірювання вартості її активів (капіталу) та перспектив отримання доходу
Процес перетворення доходів (або певної їх частини) у капітал	О. Побурка	Капіталізація – це процес перетворення власності, прибутку суб'єктів господарювання, залучених ресурсів у капітал
	М. Дєдкова	Капіталізація – це нарощування довгострокових активів і пасивів за рахунок зовнішніх джерел фінансування, а також шляхом капіталізації частини доходів, наприклад реінвестування прибутку
	Большая экономическая энциклопедия	Капіталізація – це перетворення доданої вартості на капітал
	В. Золотогорова	Капіталізація – це використання знову отриманих доходів для формування капіталу; використання отриманого доходу на виробничий розвиток, приріст прибутку
	І. Бланк	Капіталізація – це процес переведення сформованих доходів (або певної їх частини) у капітал

Таким чином, на основі наведених у таблиці визначень можна зробити висновок, що у ринковій економіці процес капіталізації розглядається як двоїсте явище: з одного боку – це процес накопичення реального капіталу, з іншого – процес формування вартості функціонуючого капіталу, що проявляється, зокрема, і на фондовому ринку.

Узагальнюючи досліджені підходи до поняття «капіталізація», пропонуємо власне визначення поняття «капіталізація» – це система економічних відносин щодо накопичення капіталу на основі спрямування частини прибутку на збільшення обсягів капіталу, який використовується та зумовлює зростання вартості суб'єктів господарювання.